

پیشکسوتان حوزه تهران / ۲

در مکنون علامه طباطبائی

شرح حال آیت الله خوشوقت

به کوشش

عباسعلی مردی

پیشگفتار از استاد علی اکبر رشاد

شرکت سهامی کتابهای جیبی
وابسته به مؤسسه انتشارات امیرکبیر
تهران، ۱۳۹۰

سرشناسه: مردی، عباسعلی، ۱۳۵۲، گردآورنده.
عنوان و نام پدیدآور: در مکنون علامه طباطبائی: شرح حال آیتالله خوشوقت/ به کوشش عباسعلی
مردی؛ پیشگفتار از علی اکبر رشاد
مشخصات نشر: تهران: امیرکبیر، کتابهای جیبی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری: ۲۳۸ ص.
فروست: پیشکوتان حوزه تهران؛ ۲.
شابک: 978-964-00-337-8
وضعیت فهرست نویسی: فیا.
یادداشت: کتابنامه.
یادداشت: نمایه.

عنوان دیگر: شرح حال آیتالله خوشوقت.

موضوع: خوشوقت، عزیز، ۱۳۰۵.

موضوع: مجتهدان و علما - ایران - سرگذشتنامه.

شماره افزوده: رشاد، علی اکبر، ۱۳۳۵، - مقدمه نویسی.

رده بندی کنگره: ۴ ۱۳۹۰ م ۸۵۶ خ/۵۵/۳ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۹۸

شماره کتابخانه ملی: ۲۳۵۰۲۲۹

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۳-۳۳۷-۸

شرکت سهامی کتابهای جیبی

وابسته به مؤسسه انتشارات امیرکبیر

با همکاری پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

تهران: خیابان جمهوری اسلامی، میدان استقلال، صندوق پستی: ۱۱۳۶۵۴۱۹۱

در مکنون علامه طباطبائی (شرح حال آیتالله خوشوقت)

© حق چاپ: ۱۳۹۰، مؤسسه انتشارات امیرکبیر www.amirkabir.net

نوبت چاپ: اول

به کوشش: عباسعلی مردی

طراح جلد: پریسا رسولی

صفحه آرا: امیرحسین حیدری

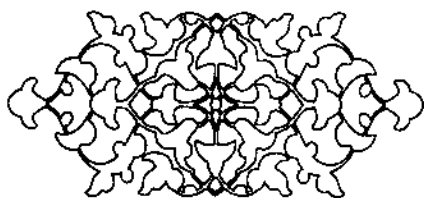
حروف متن: نازنین ۱۳ روی ۱۸ پوینت

چاپ و صحافی و لیتوگرافی: چاپخانه سیهر، تهران، خیابان ابن سینا (بهارستان)، شماره ۱۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۳۰۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. هر گونه نسخه برداری، اعم از ریراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری،
اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستند نویسی،
و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

۱۱	 سرآغاز
۱۵	 مقدمه
۳۳	 فصل اول: شرح حال آیت الله خوشوقت
۳۵	 تولد
۳۵	 خانواده
۳۶	 آغاز تحصیل
۳۷	 آغاز تحصیل علوم حوزوی
۳۸	 حضور در قم
۳۹	 اساتید
۴۳	 بازگشت به تهران و تشکیل خانواده
۴۴	 امامت جماعت در مسجد امام حسن مجتبی (ع)
۴۵	 حضور در قم هر دو هفته یکبار
۴۶	 حضور در شورای عالی انقلاب فرهنگی
۴۷	 رمز موفقیت
۴۷	 گوشه‌ای از خدمات
۴۷	 الف) مؤسسه اطلس تاریخ شیعه

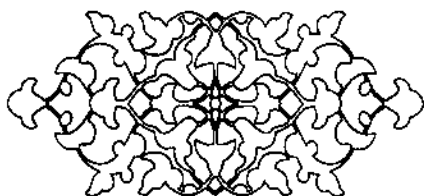
- ۴۸..... (ب) دروس تفسیر قرآن و شرح صحیفه سجادیه
- ۴۹..... (ج) چاپ المراقبات
- ۵۱..... فصل دوم: خوشه‌های حکمت
- ۵۳..... (الف) سیروسلوک و عرفان
- ۵۳..... ضرورت درس اخلاق
- ۵۴..... نقش سیروسلوک
- ۵۵..... روش پایه‌ای علامه طباطبائی در تربیت اخلاقی سالکان
- ۵۶..... توصیه‌های علامه طباطبائی
- ۵۷..... دو بال پرواز (تقوا و ذکر)
- ۵۸..... یک تقوا و آثار آن
- ۵۸..... همراهی خدا با متقین
- ۵۹..... وصف تقوای امام خمینی (ره)
- ۶۰..... تقوا نتیجه فلسفه
- ۶۱..... (دو) ذکر و آثار آن
- ۶۱..... شرط تأثیر ذکر
- ۶۲..... صراط مستقیم
- ۶۳..... حکمت وجوب قرائت سوره حمد در نماز
- ۶۳..... نسبت عبودیت با خدا
- ۶۴..... وجوب سکوت به هنگام قرائت قرآن
- ۶۴..... توجه به پیامد و عواقب گناه
- ۶۵..... (ب) مسائل اجتماعی و فرهنگ جامعه اسلامی
- ۶۵..... تأثیر آشنایی با فرهنگ ائمه
- ۶۸..... خانواده
- ۶۸..... (الف) تربیت فرزند
- ۷۰..... (ب) ازدواج امری تکوینی
- ۷۳..... (ج) خانواده و حفظ حرمت والدین
- ۷۵..... مرز ارتباط و معاشرت با افراد

۷۶	 رابطه قدرت و دینداری
۷۹	 نگرش دینی در امور سیاسی
۷۹	 نگرش دینی در برخورد با سازمان‌های جهانی
۷۹	 نقش دین و مردم در فعالیت‌های سیاسی جامعه دینی
۸۰	 الف) کنار گذاشتن دین دلیل عدم موفقیت مصدق
۸۲	 ب) نقش مردم در عدم کامیابی نواب صفوی
۸۳	 وصف قم
۸۵	 حوزه علمیه قم
۸۵	 مسجد محل تبلیغ اسلام
۸۶	 مسجد امام حسن مجتبی (ع)
۸۷	 معجزه پیروزی انقلاب
۸۹	 دلیل رشد دشمنی‌ها علیه انقلاب
۹۰	 حکایت عضویت در شورای عالی انقلاب فرهنگی
۹۱	 آقا مصطفی خمینی (۱۳۰۹ - ۱۳۵۶ ش)
۹۲	 ارزش عمل به اعتبار اثر
۹۳	 توجه به جامعیت اسلام
۹۵	 ج) سیاست و مسائل سیاسی از نگاه آیت‌الله خوشوقت
۹۵	 ۱. حکومت اسلامی
۹۶	 ۲. شرایط رهبری در حکومت اسلامی
۹۸	 ۳. مشروعیت رهبری ولی فقیه
۹۹	 ۴. شورای رهبری
۱۰۰	 ۵. وظیفه مردم در مقابل ولی فقیه
۱۰۱	 ۶. مشارکت مردم در اداره امور جامعه
۱۰۱	 ۷. وظیفه مردم در حفظ نظام اسلامی
۱۰۲	 ۸. حفظ اموال بیت‌المال مسلمین
۱۰۵	 فصل سوم: درس‌هایی از استاد خوشوقت
۱۰۷	 الف) تفسیر قرآن، نگاهی به سوره حمد

- ۱۰۷.....هدایت، موضوع قرآن.....
- ۱۰۸.....قرآن، کتاب هدایت نه کتاب علمی و فلسفه.....
- ۱۱۰.....محتوای سوره حمد.....
- ۱۱۰.....الف) معرفی باری تعالی.....
- ۱۱۰.....ب) جستجوی صراط مستقیم.....
- ۱۱۱.....چند نکته مهم:.....
- ۱۱۲.....معنای صراط مستقیم.....
- ۱۱۴.....اسلام یگانه راه مستقیم.....
- ۱۱۵.....بندگی و اطاعت فرمان خدا، کلید ورود به صراط مستقیم.....
- ۱۱۶.....معنای تقوا.....
- ۱۱۶.....لطف خدا در ترغیب انسان به تقوا.....
- ۱۱۷.....فوائد دنیوی تقوا.....
- ۱۱۸.....فوائد اخروی تقوا.....
- ۱۱۸.....تقوا در روایات اهل بیت علیهم السلام.....
- ۱۲۰.....ب) درسی از دروس اخلاق.....
- ۱۳۷.....فصل چهارم: قصه ارباب معرفت.....
- ۱۳۹.....متن گفتگوی استاد رشاد و آیت الله خوشوقت.....
- ۱۴۰.....رابطه فقه و اخلاق.....
- ۱۴۶.....آموزه‌های فوق طاعت در شرایع قبل از اسلام.....
- ۱۴۷.....ارتباط مسائل اخلاقی با باطن انسان.....
- ۱۴۸.....تفاوت دستورات فقهی و اخلاقی در غایت و فواید.....
- ۱۴۹.....عدم جدایی فقه از اخلاق.....
- ۱۵۰.....استنباط اخلاق از آیات قرآن.....
- ۱۵۱.....اسناد روایات اخلاقی.....
- ۱۵۲.....رابطه دین و اخلاق.....
- ۱۵۳.....نسبت اخلاق.....
- ۱۵۴.....تفاوت و نسبت اخلاق با سلوک عملی.....

.....	ترویج عرفان در جامعه	۱۵۶
.....	علامه طباطبائی و تفسیر دیوان حافظ	۱۵۹
.....	ماجرای تعطیلی تدریس اسفار علامه	۱۶۰
.....	امام و معرفت‌شناسی	۱۶۱
.....	آزاداندیشی امام	۱۶۳
.....	عقیده امام درباره آیت‌الله بروجردی	۱۶۴
.....	شاگردی نزد علامه طباطبائی	۱۶۶
.....	تقریرات دروس اخلاق علامه	۱۶۶
.....	حوزه تهران	۱۶۷
.....	احیای حوزه تهران و شیوه اداره حوزه‌های علمیه	۱۶۹
.....	لزوم آشنایی طلاب با علوم روز	۱۷۲
.....	آشنایی با مقام معظم رهبری	۱۷۴
.....	ویژگی‌های اخلاقی رهبر	۱۷۵
.....	ترجمه صحیفه سجادیه و قرآن	۱۷۵
.....	معنای آیه آخر سوره حمد	۱۷۶
.....	چاپ المراقبات مرحوم ملکی تبریزی	۱۷۸
.....	تأثیر آقامیرزا جواد بر امام	۱۷۹
.....	فصل پنجم: یاد خوشوقت در گلشن احباب	۱۸۱
.....	خوشوقت در بیان استاد سیدهادی خسروشاهی	۱۸۳
.....	خوشوقت از زبان همشاگردی (آیت‌الله سیدابراهیم خسروشاهی)	۱۸۴
.....	آیت‌الله خوشوقت به روایت آیت‌الله محمود امجد	۱۸۹
.....	آیت‌الله خوشوقت در کلام حجت‌الاسلام حاج‌شیخ کاظم صدیقی	۱۹۰
.....	فصل ششم: پیوست	۱۹۵
.....	۱. آیت‌الله حاج‌شیخ‌علی‌اکبر برهان (۱۳۲۴ - ۱۳۷۸ق)	۱۹۷
.....	۲. آیت‌الله شهید محمد صدوقی (۱۲۸۷ - ۱۳۶۱ش)	۱۹۹
.....	۳. میرزا محمد مجاهدی تبریزی (۱۳۲۶ - ۱۳۸۰ق)	۲۰۲
.....	۴. علامه طباطبائی (۱۲۸۱ - ۱۳۶۰ش)	۲۰۳

۵. تقریرات درس اخلاق علامه طباطبائی..... ۲۰۷
۶. دستور العمل‌هایی از علامه طباطبائی..... ۲۱۱
۷. نواب صفوی..... ۲۱۷
۸. شهید مصطفی خمینی..... ۲۱۹
- تصاویر..... ۲۲۱
- کتابنامه..... ۲۲۷
- نمایه..... ۲۳۱

سرآغاز

مرجعیت علمی ری و عالمان رازی در جهان اسلام به‌ویژه میان شیعیان اهل بیت (ع)، در زمینه‌ی حدیث، تفسیر، فقه، کلام، ادبیات عرب، حکمت، هیأت و نجوم، و...، پیشینه‌ای به قدمت اسلام‌آوری ایرانیان دارد؛ از هنگامی که قصبه تهران به عنوان پایتخت ایران برگزیده شد، حوزه علمیّه تهران نیز به منصفه ظهور تکیه زد و به‌زودی در شمار حوزه‌های علمیّه برجسته جهان تشیع درآمد. در دو سده اخیر، فقها و حکمای بزرگی در این حوزه بارآمدند یا بارافکندند و در این خطّه به تحقیق و تدريس و تمشیت شؤون دینی مردم همت گماردند، نقش این حوزه در تحولات سیاسی اجتماعی کشور - از جمله نهضت مشروطه - نیز در این برهه تاریخی بسیار بارز بوده است. گاه همزمان چندین صاحب رساله در حوزه تهران حضور داشته‌اند، و دوره رونق فلسفی و کلامی تهران یکی از ادوار درخشان معرفتی جهان تشیع قلمداد می‌گردد. می‌توان مکتب حکمی تهران را زمینه‌ساز تکیون مکتب حکمی قم معاصر انگاشت. حوزه علمیّه تهران هنوز از برکت حضور شخصیت‌های علمی و معنوی برجسته‌ای

برخوردار است، حضرت آیت‌الله خوشوقت (دامت برکاته) یکی از این زمره مردان است که محضر مفتنمش دهه‌هاست که مجمع خیل جوانان شیفته معرفت و معناست، و طبقات مختلف در محیط حوزه و دانشگاه و اجتماعات دینی از فیض معرفتی و معنوی وجود ذی‌جود معظم‌له بهره‌مندند، در اوضاع کنونی جامعه که «اخلاق و معنویت، غایب بزرگ فکر و فرهنگ قلمداد می‌شود» حضور امثال ایشان در میان اقشار اجتماعی به‌ویژه جوانان فرصتیست بس گران و گوارا.

استاد خوشوقت افزون بر یک دهه، محضر درس بزرگانی همچون حضرات آیات، فقیه مدقق سیدحسین بروجردی، عارف واصل امام خمینی، فیلسوف مفسر علامه سیدمحمدحسین طباطبائی، شهید بزرگوار محمد صدوقی، مدرس متضلع محمد مجاهدی تهریزی، و مدرس متخلق سیدمجدالدین قاضی دزفولی (قدس الله اسرارهم) را در حوزه علمیه قم درک نموده و از خرمن خزان‌ناشناس آنان بهره برده است، در این میان بیش از همه از شخصیت معنوی حضرت علامه طباطبائی متأثر است، بدین جهت می‌توان او را در زمره میراث‌داران معرفت و معنویت علامه قلمداد کرد.

حدود سه دهه است که توفیق معاشرت و مصاحبت با استاد نصیب این کمترین است؛ تدریس حکمت و اخلاق برای فضلا و طلاب مدارس تحت اشراف حقیر از دهه شصت شمسی، نخستین بهانه برقراری ارتباط و الفت با حضرت ایشان شد، اما این توفیق در قالب مناسبات دیگر از جمله حضور پیوسته در جلسات گروه اخلاق و گروه عرفان پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی که سال‌هاست صورت مجلس انس و بحث هفتگی به خود گرفته است، همچنان ادامه دارد، وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ عَلٰی مَا أَنْعَمَ.

چندی‌ست که مدیران حوزه علمیه امام رضا(ع) به حکم ادبگذاری به ساحت پیشکسوتان علمی - تربیتی حوزه مبارکه تهران، سلسله آیین‌هایی را برای

نکوداشت خدمات شخصیت‌های تاثیرگذار بر نسل کنونی این حوزه تدارک دیده‌اند که متناً و هر حلقه درباره یکی از آنان منعقد می‌گردد؛ این بار نکوداشت شخصیت استاد متخل متخل آیت‌الله خوشوقت (حفظه الله) در دستور کار قرار گرفته است، این رساله که حاوی شرح زندگانی و خاطرات، تجارب علمی و معنوی، افکار و آراء استاد است به همین مناسبت فراهم آمده است.

بر من فرض است که از همه دستگها و دست‌اندرکاران برپایی این آیین ارجمند سپاسگزاری نمایم، از همکاران حوزه علمیه امام رضا (ع) به‌ویژه مدیر آن جناب حجت‌الاسلام قاسمی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، به‌ویژه معاون پژوهشی آن، جناب دکتر حکمت‌نیا و جناب نادعلی مدیر روابط عمومی آن، سازمان صدا و سیما به‌ویژه جناب دکتر رستموندی مدیر شبکه چهار، سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران به‌ویژه جناب دکتر محمدخانی، سازمان تبلیغات اسلامی به‌ویژه جناب حجت‌الاسلام نیک‌نژاد مدیر کل استان تهران، مؤسسه انتشارات امیرکبیر به‌ویژه مدیرعامل آن جناب نشاری، آستانه مبارک حضرت عبدالعظیم الحسنی (س) به‌ویژه جناب حاج عباس سلیمی، انجمن آثار و مفاخر و سایر نهادها و افراد همکار (جزاهم الله عن الحق أفضل الجزاء)

در آخر سپاسگزاری مضاعف دارم از شخص حضرت آیت‌الله خوشوقت (دامت برکاته) که به‌رغم میل قلبی خود تقاضای این کمین را اجابت کرده رخصت دادند این آیین برپاشود و با حوصله و تواضع تمام با مؤلف و دیگر عوامل پدیدآوری این اثر مساعدت فرمودند، نیز از مؤلف محترم رساله جناب آقای مردی که با انگیزه و علاقه وافر و کاربست ذوق و دقت لازم، تالیف آن را برعهده گرفتند و به فرجام آوردند.

علی‌اکبر رشاد

سرپرست حوزه علمیه امام رضا (ع)

www.ketab.ir

مقدمه

از روزی که در ازدحام جمعیت به سختی خود را به آیت‌الله خوشوقت رساندم و برای نوشتن شرح حالش کمک خواستم بیش از یک سال می‌گذرد، گرچه ایشان از این امر استقبال نکرد و گفت که تمام زندگی من یک صفحه بیشتر نمی‌شود. در تنظیم شرح حال استاد با دو مشکل روبرو بودم، یک اینکه چندان آثار مکتوبی از ایشان در دسترس نبود (و بعدها از ایشان شنیدم که هرچه یادداشت و تعلیق داشته‌اند از حجره‌شان به سرقت رفته است) دو دیگر اینکه ایشان بسیار کتوم بودند، و اگر هم چیزی می‌گفتند بسیار خلاصه و مجمل، اما بر اثر مساعدت و حمایت ریاست محترم حوزه علمیه امام رضا(ع) جناب استاد رشاد، علاوه بر رضا و قبول آیت‌الله خوشوقت، امکانات لازم برای این مهم فراهم گشت و سرانجام این دفتر آماده شد.

این دفتر تلاشی است تا گوشه‌ای از حیات علمی و سیر فکری و سلوک

عملی حضرت آیت‌الله خوشوقت را برای نسل امروز بشناساند. آیت‌الله عزیز خوشوقت در سال ۱۳۰۵ ش در تهران به دنیا آمد، دروس مقدماتی حوزه را از مسجد معزالدوله آغاز کرد و در مدرسه لرزاده ادامه داد. سپس برای بهره بردن از محضر اساتید به نام حوزه علمیه قم به آن شهر هجرت نمود و در آنجا در دروس آیات عظام سیدحسین بروجردی، سیدمحمدحسین طباطبائی، امام خمینی، شهید محمد صدوقی، محمد مجاهدی تبریزی، سیدمجدالدین قاضی دزفولی و... شرکت جست. بعد از ۱۲-۱۳ سال تحصیل در قم به تهران بازگشت و اکنون دهه‌هاست که در تهران به تدریس معارف اهل‌بیت(ع) و تربیت نفوس اشتغال دارد. مسجد امام حسن مجتبی(ع)، مدارس حوزه علمیه تهران در ایام هفته و جلسه درس اخلاق ایشان در مسجد اعظم قم هر دو هفته یکبار، پذیرای صدها جوان دانشجو و طلبه جوان است. در ذیل نکاتی را به عنوان مقدمه کتاب تقدیم خوانندگان ارجمند می‌کنیم.

۱. شیوه سلوک آیت‌الله خوشوقت

بی‌شک بر هر مسلمانی واجب است که به امر ترکیه و تهذیب نفس از رذایل اخلاقی و صفات مذموم بپردازد و اخلاق و رفتار خود را به صفات نیکو آراسته سازد. با نگاهی به سیره علمای دین درمی‌یابیم که هر کدام از ایشان شیوه خاصی را در سیروسلوک به کار برده‌اند.

برخی برای طی طریق به وجود استاد تأکید کرده‌اند؛ برخی تمسک و التزام به ظواهر قرآن و اقوال ائمه معصومین علیهم السلام را لازم دانسته‌اند، برخی بر پاره‌ای ریاضت‌های مشروع تأکید ورزیده‌اند، بعضی مراقبت بر واجبات و محرمات را بسنده دانسته‌اند، و... بررسی و قضاوت درباره شیوه‌های تربیتی و عرفانی نه در توان نگارنده است و نه در این

مقدمه می‌گنجد؛ اما از آنجا که موضوع این کتاب شرح حال و گزارش سخنان و دیدگاه‌های آیت‌الله خوشوقت است بر آنیم شیوه تربیتی و سلوکی ایشان را - در حد این کتاب - از سخنان ایشان اخذ کنیم. ایشان ضمن تأکید بر ضرورت درس اخلاق و تهذیب نفس و سیروسلوک ابتدا به روش پایه‌ای علامه طباطبایی در تربیت اخلاقی سالکان اشاره می‌کند:

علامه طباطبایی شرط اول اصلاح نفس را، ترک گناه قرر داده بودند. مسائلی مطرح می‌کردند که انسان را به ترک گناه تشویق کنند... پس پله اول، ترک گناه است و انسان - ولو به گناه عادت کرده - باید زحمت و ریاضت بکشد و تک‌تک گناهان را ترک کند. پس از ترک گناه، سالک باید خود را متعهد و ملتزم به عمل به واجبات اسلامی بداند. عمده‌ترین اثر این دو (ترک گناه و عمل به واجبات) بالا رفتن ایمان است.

آنگاه ایشان با مطرح کردن طی مسیر در صراط مستقیم (راه اعتدال در بندگی خدا) سالکان را به حرکت به سوی خدا دعوت می‌کند: صراط مستقیم صراطی است که قرآن کریم برای همه انسان‌ها آورده و معنایش هم همین اطاعت فرمان خدا در واجب و حرام است. آیت‌الله خوشوقت برای رشد ایمان در این مسیر به دو بال پرواز اشاره می‌کند: رعایت تقوا (ترک حرام، انجام واجب) و ذکر و یاد خدا به قدری که این ذکر قلبی شود.

ایشان برای طی این مسیر رعایت مستحبات و مکروهات را لازم نمی‌داند: مکروهات و مستحبات و مباحات، الزامی نیستند، هرکسی مزد بیشتر بخواند، اضافه کار می‌کند، اضافه کاری نکند جهنم نمی‌برند، چون واجب نیست، آن که واجب و کنارش

جهنم است، انجام واجب و ترک حرام است. این را خدا به هیچ وجه اغماض نمی کند.

از همین روست که وقتی جوانان از ایشان درباره استاد یا شیوه سلوک می پرسند آنان را به رساله عملیه مراجع ارجاع می دهد. ایشان تأکید می کند:

اگر انجام واجبات و ترک محرمات انسان را وارد صراط مستقیم کند اصلاً کار بد از او سر نمی زند و همه کارهایی که موجب رشد و تعالی است انسان انجام می دهد، و روزبه روز رشد می کند، یکی از آثار ورود در این راه تقویت و رشد ایمان انسان است، تمام صفات بد و زشتی که انسان ها دارند: تکبر، حسادت، چاله برای مردم می کنند، منشأ همه این ها ضعف ایمان است، منشأ ضعف ایمان هم گوش به حرف خدا ندادن است. اگر انسان تصمیم گرفت اطاعت فرمان خدا کند وارد صراط مستقیم می شود، روزبه روز - چون گناه نمی کند - ایمانش بالا می رود تمام صفات بد به تدریج از بین می رود، صفاتی مناسب با ایمان در مرحله بالا در انسان رشد می کند و به هدف نزدیک تر می شود.

نکته دیگری که ایشان در این مسیر بر آن تأکید می ورزد توجه و آشنایی با سخنان ائمه و الگوپذیری از سیره آنان است: ما اگر با فرهنگ ائمه آشنا بشویم تمام شؤون زندگی مادی و معنوی ما تنظیم می شود جنگ و صلح و کار و اقتصاد و نظام و... درست می شود.

این شیوه تهذیب نفس و سیروسلوک را بسیاری از علمای دین سفارش کرده اند که برای نمونه سخن چند تن از آنان را نقل می کنیم:

الف) سخن آیت‌الله شیخ محمد تقی اصفهانی معروف به آقاجفی:

ایشان در دستورالعملی درباره‌ی الگوی معنویت و کمال فرموده‌اند: بزرگ‌ترین و بایسته‌ترین کار برای سالک چنگ زدن به عنایت پیامبر اسلام و اهل بیت پاک او علیهم السلام، و جلب شفاعت آنان است... مبادا! که از این انوار مقدس غافل شوی و از فیض کامل و همه‌گیر آنان محروم گردی. از رحمت پر دامنه آنان ناامید مباش. زندگی و خط‌مشی آنان را الگوی خویش کن بی‌گمان، آنان بهترین الگو و پیشوایند.

ب) سخن علامه طباطبایی (ره):

علامه طباطبائی از شاگردان مرحوم قاضی و یکی از تأثیرگذارترین چهره‌های علمی - اخلاقی دو دوره‌ی معاصر است، شاگردان بسیار در عرفان و فلسفه تربیت کرد، یکی از آنان آیت‌الله خوشوقت است که خط برجسته روش تربیتی علامه را چنین نقل کرده است: اولین خط برجسته علامه این است: بندگی و اطاعت از فرمان خدا (انجام واجب و ترک گناه). علامه طباطبایی خود در نامه‌ای که به جوانی سالک نوشته، فرموده است: روشی که برای ما در همه حال و همه شرایط، در حد ضرورت است، روش بندگی و به عبارت دیگر، خداشناسی است. و راه آن طبق آنچه از کتاب و سنت برمی‌آید، همانا یاد خدا و امتثال تکالیف عملی است.

ج) سخن آیت‌الله بهجت (ره)

حضرت آیت‌الله بهجت نیز «بندگی خدا» را به عنوان تنها راه رسیدن به مقامات روحانی و معنوی معرفی می‌کند: راه یگانه برای سعادت دنیا و آخرت، بندگی خدای بزرگ است؛ و بندگی، در ترک معصیت است در اعتقادات و عملیات. اگر آنچه را که دانستیم عمل نماییم، و آنچه را که ندانستیم توقف و احتیاط نماییم تا معلوم شود، هرگز پشیمانی و خسارت

در ما راه نخواهد داشت. این عزم اگر در بنده ثابت و راسخ باشد، خدای بزرگ اولی به توفیق و یاری خواهد بود.

و از آنجا که ممکن است برخی عذر عدم آشنایی با معاصی را بر زبان آورند سالکان را به «عمل به رساله» توجه می‌دهد: همه می‌دانند که «رساله عملیه» را باید بنگرند و بخوانند و بفهمند، و تطبیق عمل بر آن نمایند، و حلال و حرام را با آن تشخیص بدهند؛ پس نمی‌توانند بگویند: ما نمی‌دانیم چه بکنیم و چه نکنیم.

(د) سخن آیت‌الله سیدموسی شبیری (حفظه‌الله)

حضرت آیت‌الله شبیری زنجان‌ی در پاسخ کسی که از راه رسیدن به مقامات معنوی پرسیده بود، چنین فرمود: واجبات را انجام دهید و محرمات را ترک کنید و با دوستان سالم معاشرت نمایید. اگر همین راه را بروید، به کمال می‌رسید.

(ه) سخن آیت‌الله سیدرضا بهاء‌الدینی (ره)

آیت‌الله بهاء‌الدینی تمسک به سیره عملی ائمه - علیهم السلام - را تأکید می‌ورزید: برای آدم شدن و ورود به ولای سیروسلوک، سیره عملی ائمه دین - علیهم السلام - را نصب‌العین خود قرار دهید که غیر از در خانه این خانواده، هیچ کجا خبری و چیزی نیست... بدون ارتباط با ائمه معصومین عرفان دروغ است. آنچه ما فهمیده‌ایم این است.

سخنان علما برگرفته از سیره و سخن ائمه علیهم السلام است، تیمناً چند روایت نیز در ذیل درج می‌کنیم:

از امیرالمؤمنین (ع) نیز نقل شده که به کمال فرمود: یا کمال، لا تأخذ إلا عنّا تکن منا.^۱ که ضرورت تمسک به سیره ائمه اطهار - علیهم السلام - را می‌رساند.

امام سجاد(ع) فرمود: مَنْ غَمِلَ بِمَا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَهُوَ مِنْ أَغْبَدِ النَّاسِ^۱.
از امام صادق(ع) نقل شده است: أَوْعِ النَّاسَ مَنْ وَقَفَ عِنْدَ الشَّبْهَةِ أَعْبَدَ
النَّاسَ مِنْ أَقَامَ الْفَرَائِضَ أَزْهَدَ النَّاسَ مَنْ تَرَكَ الْحَرَامَ أَشَدَّ النَّاسِ اجْتِهَادًا
مَنْ تَرَكَ الذُّنُوبَ^۲.

۲. خطر سوء استفاده در ساحت معنویت

مناسب می دانم در این مقدمه به یک مسئله مهم در باب امور معنوی اشاره کنم و آن این که این روزها بازار نشر کتب مذهبی با آن روبروست چاپ کتب کرامات و مشاهدات عرفانی برخی از اشخاص است. در این گونه کتاب ها افرادی معرفی شده اند که مکاشفات و کرامات و ظاهراً حالات روحانی خاص داشته اند. ما منکر مکاشفه و مشاهده و حالت روحانی خاص یا مقامات معنوی کسی نیستیم، چه آن شخص نجار باشد و چه خیاط و بزاز؛ حتی می دانیم بسیاری از افراد سلیم النفس و ساده دلی مثل میرزا کاظم مورد عنایت حق تعالی واقع شده اند اما صرف بروز کرامت از شخصی، دلیلی بر مقامات معنوی نیست. دین دارای اصول و احکام است و صرف اینکه از شخصی کشف و شهودی آشکار شد نمی توان او را رهبر و راهنمای خلق معرفی کرد و کراماتی را به آنان نسبت داد که حتی درباره معصومین - علیهم السلام - هم از این نوع کرامات و معجزات نقل نشده است. در کدام متن مذهبی دیده شده که امامی ادعا کند روزی هفت بار به زیارت خانه خدا می رود و ...
در این آشفته بازار کشف و کرامت چه بسیار دکان داران متقلبی که با

۱. کافی، ج ۲، ص ۸۴.

۲. خصال، ج ۱، ص ۱۶؛ تحف العقول، ص ۴۸۹.